

From: [redacted]
To: [redacted]
Subject: RE: Escalatie - GGD adviseert om te stoppen met borstvoeding bij covid besmette moeder
Date: zaterdag 14 november 2020 11:19:21

Ha [redacted] de borstvoedingsvraag zie ik hier niet terug, moet je nog even mailen dat er hierover een advies ligt dat op de site zal komen?
Groetjes [redacted]

[redacted]
[redacted]

RIVM - Centrum Infectieziektebestrijding
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
T 030 - [redacted]
www.rivm.nl/infectieziekten

From: [redacted] <[redacted]@rivm.nl>
Sent: vrijdag 13 november 2020 16:38
To: [redacted] <[redacted]@minvws.nl>
Cc: [redacted] <[redacted]@rivm.nl>
Subject: RE: Escalatie - GGD adviseert om te stoppen met borstvoeding bij covid besmette moeder

Beste [redacted]

Aangezien [redacted] (zie cc) en ik de auteurs zijn van de richtlijn "Zwangerschap, COVID en werk", mail ik je terug naar aanleiding van onderstaande vragen van de KNOV. De KNOV hebben wij inmiddels antwoord gestuurd aangezien zij meerdere partijen hadden gevraagd om antwoord.

Ons antwoord luidt dat onze bijlage helder is geformuleerd m.b.t. werkgerelateerde adviezen voor zwangeren ten tijde van COVID. Het is aan de KNOV om wanneer de situatie daarom vraagt, natuurlijk iom de zwangere, passende afspraken te maken, die natuurlijk kunnen afwijken van de beschreven adviezen in de richtlijn: er geldt bovendien altijd ter aller tijden advies en beleid op maat. Zonodig kan de bedrijfsarts daarin een rol vervullen en adviseren. Het advies dat we hebben opgesteld is zeer nauwkeuring afgestemd met allerlei partijen waaronder NVOG/FMS en de NCvB ([redacted]) in overeenstemming met internationale partijen.

Overigens, de herziene richtlijn van 30 okt jl is qua inhoud niet veranderd tov de richtlijn van maart 2020, maar alleen verduidelijkt. Met name het deel over risico's voor zwangeren en (ongeboren) kind hebben we uniform gemaakt aan de adviezen van de NVOG en de FMS, mede op basis van de registratie die de NVOG bijhoudt van alle zwangeren met COVID-19.

Ik hoop je hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en beantwoord.

Hartelijke groeten

[redacted]

From: [redacted] <[redacted]@rivm.nl>
Sent: vrijdag 13 november 2020 13:19
To: [redacted] <[redacted]@minvws.nl>
Subject: RE: Escalatie - GGD adviseert om te stoppen met borstvoeding bij covid besmette moeder

Ho [redacted]

Je vraag heb ik vanochtend doorgezet naar mijn collega's die hierover gaan. Je kan van hen antwoord verwachten.

Hartelijke groet,

5.1.2e

Centrum Infectieziektebestrijding (Cib)
 Landelijke Coördinatie Infectieziektebestrijding (LCI)
 Antonie van Leeuwenhoeklaan 9 | 3721 MA Bilthoven

T 030 - 5.1.2e
 M 06 - 5.1.2e
5.1.2e@rivm.nl
<http://rivm.nl>
 Afwezig: 5.1.2e

Van: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>

Verzonden: vrijdag 13 november 2020 08:43

Aan: 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>

Onderwerp: FW: Escalatie - GGD adviseert om te stoppen met borstvoeding bij covid besmette moeder

Van: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>

Verzonden: donderdag 12 november 2020 13:48

Aan: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>

CC: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>

Onderwerp: RE: Escalatie - GGD adviseert om te stoppen met borstvoeding bij covid besmette moeder

Daarnaast nog een andere vraag van de KNOV m.b.t. richtlijn zwangerschap & werk covid-19. Kunnen jullie helpen met onderstaande?:

Uit de nieuwe update van de volgende richtlijn hebben wij de volgende passage geknipt.

<https://lci.rivm.nl/zwangerschap-werk-en-covid-19>

=28 weken: vanaf het derde trimester geldt dat een zwangere geen COVID-19-gebonden zorg verleent. Daarnaast geldt voor non-COVID-19-gebonden zorg dat wanneer de zwangeren niet kunnen voldoen aan de ingestelde preventiemaatregelen zoals =1,5 meter afstand houden zij ook passende werkzaamheden aangeboden dienen te krijgen waarbij preventieve en beschermende maatregelen (waaronder 1,5 meter-afstand houden) wel gewaarborgd kunnen worden.

Graag uw duiding/advies, wanneer er zorg wordt verleend door een zwangere verloskundige werknemer aan non covid clienten, dan verleent zij ook zorg, kortstondig, op minder dan 1,5 meter. Denk daarbij aan bloeddruk meten, een echo maken en uitwendig onderzoek doen (in totaal korter dan 15 min op <1,5 meter).

Wanneer wij bovenstaand advies strikt opvolgen betekent het dat geen enkele zwangere verloskundige meer kan werken na 28 weken zwangerschap, ook niet aan non covid clienten. Dit heeft grote en negatieve gevolgen voor de 1ste lijns capaciteit in de geboortezorg.

De KNOV wil graag het volgende advies geven in de volgende situatie;

Zwanger verloskundige >28 weken zwangerschap bij zorgverlening van niet Covid verdachte of besmette client =

Continue PBM = mondneusmasker type IIR en handhygiëne en/of handschoenen
Geen contact met cliënt met klachten, Covid verdenking of positieve test.

WEL mogelijk kortdurende zorgverlening binnen 1,5 meter korter dan 15 min met juiste PBM (lees hierboven).

Overdenking van zwangere verloskundige werknemer zelf
Of de zwangere verloskundige werknemer ook de begeleiding van de bevalling wil doen van een covid verdachte/besmette cliënt (of partner), is de keuze van zwangere werknemer zelf.

Met vriendelijke groet,

5.1.2e | 5.1.2e
|
[Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport | Directie Curatieve Zorg |](#)
(06) 5.1.2e
✉ 5.1.2e @minvws.nl |

Van: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>
Verzonden: woensdag 4 november 2020 18:35
Aan: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>
CC: 5.1.2e @minvws.nl; 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>
Onderwerp: RE: Escalatie - GGD adviseert om te stoppen met borstvoeding bij covid besmette moeder

Helemaal goed! Dank!

Van: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>
Datum: woensdag 04 nov. 2020 6:33 PM
Aan: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>
Kopie: 5.1.2e @minvws.nl; 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>
Onderwerp: RE: Escalatie - GGD adviseert om te stoppen met borstvoeding bij covid besmette moeder

Ha 5.1.2e

Ik heb de vragen teruggezet naar degene die bij ons het contact met de KNOV heeft – ik kom erop terug.
Dan laat ik 5.1.2e CTC er hierna even buiten, die krijgen al genoeg mails voor hun kiezen en een iets directer lijntje lijkt me praktischer voor alle betrokkenen.

5.1.2e dank voor het doorzetten naar de juiste personen!

Met vriendelijke groet,

5.1.2e | 5.1.2e
|
[Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport | Directie Curatieve Zorg |](#)
(06) 5.1.2e
✉ 5.1.2e @minvws.nl |

Van: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>
Verzonden: woensdag 4 november 2020 18:23
Aan: 5.1.2e @minvws.nl; 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>
CC: 5.1.2e <5.1.2e@minvws.nl>
Onderwerp: RE: Escalatie - GGD adviseert om te stoppen met borstvoeding bij covid besmette moeder

Hj 5.1.2e

Ik kan dit signaal adresseren bij GGD GHOR. Maar zij zullen meteen de wedervraag stellen: om welke lokale GGD(en) gaat dit? En is er richting deze GGD(en) al aangegeven dat dit advies niet in overeenstemming is met de RIVM-richtlijn?

Kunnen wij deze vragen terugleggen bij KNOV?

Groeten 5.1.2e

Van: 5.1.2e <@minvws.nl>

Datum: woensdag 04 nov. 2020 6:05 PM

Aan: 5.1.2e, <@minvws.nl>, 5.1.2e <@minvws.nl>

Kopie: 5.1.2e <@minvws.nl>

Onderwerp: FW: Escalatie - GGD adviseert om te stoppen met borstvoeding bij covid besmette moeder

Hallo 5.1.2e

Zie onderstaand signaal vanuit CZ. Gezien jullie contacten met GGD'en en RIVM, kunnen jullie dit signaal daar adresseren?

Groeten,

5.1.2e

Van: 5.1.2e <@minvws.nl>

Verzonden: woensdag 4 november 2020 14:31

Aan: 5.1.2e <@minvws.nl>

Onderwerp: FW: Escalatie - GGD adviseert om te stoppen met borstvoeding bij covid besmette moeder

Goedemiddag,

Zie hieronder een signaal van de KNOV dat lokale GGD'en moeders adviseren te stoppen met borstvoeding bij een positieve covid-test, in tegenstelling tot de huidige wetenschappelijke kennis. Kunnen jullie dit signaal op de juiste plek afgeven?

Met vriendelijke groet,

5.1.2e | 5.1.2e
 |
 Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport | Directie Curatieve Zorg |
 5.1.2e
 5.1.2e @minvws.nl |

Van: 5.1.2e <@minvws.nl>

Verzonden: maandag 2 november 2020 14:17

Aan: 5.1.2e <@minvws.nl>

Onderwerp: FW: Escalatie - GGD adviseert om te stoppen met borstvoeding bij covid besmette moeder

Beste 5.1.2e

Hieronder het bericht wat ik via de KNOV ontvang. Dit is een heel onwenselijk ontwikkeling. Wil je dit terugkoppelen richting de GGD'en?

Groet 5.1.2e

Van: 5.1.2e <@knov.nl>

Verzonden: maandag 2 november 2020 14:08

Aan: 5.1.2e <@collegepz.nl>; 5.1.2e <@minvws.nl>;

5.1.2e @rivm.nl

CC: 5.1.2e <@knov.nl>; 5.1.2e <@bogeboortezorg.nl>; 5.1.2e

5.1.2e @knov.nl> <5.1.2e @collegepz.nl>

Onderwerp: Escalatie - GGD adviseert om te stoppen met borstvoeding bij covid besmette moeder

LS

Er is ons een schokkend bericht ter ore gekomen, dat er lokale GGD's adviseren om bij een Covid 19 Positieve besmetting acuut te stoppen met het geven van borstvoeding. Dit is in strijd met de huidige kennis en wij willen graag met dit schrijven benadrukken en onderbouwen wat de adviezen wel zijn.

We gaan ervanuit dat u uw BCO-medewerkers op de hoogte stelt van de hiernavolgende onderbouwing. Ze kunnen een borst voedende vrouw verwijzen naar verloskundigen, kraamzorg en/of consultatiebureau.

De volgende tekst komt uit de Q&A van CPZ, allesoverzwanger.nl, deze in samenwerking met oa KNOV, NVOG, BO geboortezorg gemaakt.

Kan Corona in de borstvoeding komen?

Corona kan niet in de borstvoeding komen. Antistoffen tegen Corona komen wel in de borstvoeding (zie bron Lareb). Waarschijnlijk helpt dit je baby als hij of zij besmet raakt met Corona.

Met een goede hygiëne kan je gewoon borstvoeding geven.

Misschien ben je bang dat je je baby met corona besmet. Dat is niet helemaal te voorkomen. De verloskundige, kraamverzorgende, consultatiebureau of arts zullen samen met jou alles doen om te zorgen dat de kans zo klein mogelijk is dat je baby wordt besmet. Mocht het toch gebeuren, dan hoeft je je daar niet schuldig over te voelen. Je baby zal waarschijnlijk niet erg ziek worden van corona.

Bronnen waaruit blijkt dat borstvoeding geven gewoon kan:

<https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/zwangerschap>

[https://www.lareb.nl/tis-knowledge-screen?id=1466&page=1&searchArray=covid-19&isSinglePageResult=true&pregnancy=false&breastfeeding=true&name=Coronavirus%20infectie%20\(COVID-19\)%20tijdens%20de%20borstvoedingsperiode](https://www.lareb.nl/tis-knowledge-screen?id=1466&page=1&searchArray=covid-19&isSinglePageResult=true&pregnancy=false&breastfeeding=true&name=Coronavirus%20infectie%20(COVID-19)%20tijdens%20de%20borstvoedingsperiode)

<https://allesoverzwanger.nl/veel-gestelde-vragen-over-het-coronavirus/>

<https://www.amc.nl/web/nieuws-en-verhalen/actueel/actueel/moedermelk-tegen-corona.htm#:~:text=Britt%20van%20Keulen%20werkt%20als,er%20antistoffen%20in%20moedermelk%20zitten>

https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0010/437788/breastfeeding-COVID-19.pdf?ua=1